

VALLIRANA **DESAPAREGUDA**

VALLIRANA - Festa de S. Antón - F.B.

Associació d'Amics de Vallirana

VALLIRANA DESAPAREGUDA

VALLIRANA DESAPAREGUDA

Col·lecció Catalunya Desapareguda

Primera edició: març del 2025

© dels textos: Jaume Montané Comajuncosas

© dels textos: Francesc Ollé Dorca

© dels textos: Associació d'Amics de Vallirana

© de les fotografies: diversos autors

© de la col·lecció: Editorial Efadós

© de l'edició: Editorial Efadós i Ajuntament de Vallirana

EDITORIAL EFADÓS

Carrer d'Edison, 3 - Nau A

Polígon industrial les Torrenteres

08754 El Papiol (Baix Llobregat)

Telèfon 93 673 12 12

efados@efados.cat / www.efados.cat

AJUNTAMENT DE VALLIRANA

Carrer Major, 329

08759 Vallirana (Baix Llobregat)

Telèfon 93 683 08 10

vln.oac@vallirana.cat / www.vallirana.cat

Idea original i disseny:

Editorial Efadós

Hi col·laboren:

Agraïments a la resta de membres de l'Associació d'Amics de Vallirana: Maria Vendrell, Jaume Massana, Vicenç Julià, Miquel Vidal, Josep Llurba i Gemma Gou, que malauradament no ha arribat a veure el llibre imprès.

Assessorament lingüístic:

M. Neus Doncel Saumell

Fotografia de la portada:

L. Roisin (Ed.) / IEFC

Fotografia de la portadella:

F. V. / ACBL - Fons Foto Vives (ACBL50-123-N-2261)

Acrònims:

ACBL (Arxiu Comarcal del Baix Llobregat)

AFCEC (Arxiu Fotogràfic del Centre Excursionista de Catalunya)

ANC (Arxiu Nacional de Catalunya)

EMC (Estudi de la Masia Catalana de l'AFCEC)

IEFC (Institut d'Estudis Fotogràfics de Catalunya)

ISBN 979-13-87658-09-0

DL B-1586-2025

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics) - www.cedro.org

Índex

Pàg. 6

PRÒLEG

Records i enyorances d'un passat

Pàg. 8

INTRODUCCIÓ

La màgia de la fotografia

Pàg. 13

EL NUCLI URBÀ

Vallirana, un poble llarg i costerut

Pàg. 123

MASIES I ENTORN NATURAL

La pagesia i el món rural

Pàg. 165

LA INDÚSTRIA

L'activitat industrial

Pàg. 184

ÍNDEX ALFABÈTIC

Pròleg

RECORDS I ENYORANCES D'UN PASSAT

Jaume Montané Comajuncosas · Associació d'Amics de Vallirana

Amb aquest llibre, els membres de l'Associació d'Amics de Vallirana us volem fer arribar una mica de la nostra història, muda però visual. Vol ser un recorregut per la Vallirana de finals del segle XIX fins a la Vallirana dels anys seixanta. Algunes d'aquestes imatges us seran familiars; d'algunes altres només en tindreu un petit record o quasi les haureu oblidat. Als nouvinguts i als més joves us volem mostrar com era el nostre municipi ara fa més de cent anys, perquè aquest coneixement us serveixi per arrelar-vos a Vallirana. El poble sempre havia viscut lligat a l'agricultura i la ramaderia. Va ser

a finals del segle XIX, amb l'aparició de les primeres fàbriques tèxtils i les dedicades a l'explotació de la pedra (forns de calç, guix i ciment), que el poble va començar a despertar amb força. Aquest creixement es va veure estroncat per la Guerra Civil. Després de la postguerra, a principis de la dècada dels cinquanta, es produeix un segon renaixement i, aquesta vegada, amb més força. En menys de deu anys es construeixen la piscina, el nou campanar, el col·legi de les Dominiques, la gran urbanització del carrer Major, la fàbrica de xocolata i un nou Casino. Tota aquesta història és la que a través de la fotografia us volem mostrar en aquest llibre.

Farem un recorregut per la Vallirana urbana i més de poble, després ens passejarem per la part rural i pai-

LA CREUETA

A l'entrada dels pobles, a la mateixa carretera, solia haver-hi una creu per indicar-ho. No eren creus de terme. La fotografia és del 1952, quan es fa el nou campanar i encara no hi havia el convent de les Dominiques, que es va edificar a continuació de l'església. Era coneguda com «la creueta».

satgística del nostre terme, i acabarem amb el vessant econòmic i més industrial.

En fullejar el llibre hi haurà imatges que us portaran enyorança, d'altres, tristesa, o us recordaran moments alegres del vostre passat. Siguin quins siguin els sentiments que us despertin, l'important és no oblidar. El mèrit d'aquesta publicació no és solament dels fotògrafs que van immortalitzar amb la seva càmera aquell moment de la nostra història, sinó també de totes aquelles persones que han guardat aquestes imatges i ens les han fetes arribar per poder-les publicar i donar-les a conèixer a tots vosaltres. Desitgem que gaudiu d'aquesta publicació com si fos una capsa de records que de tant en tant, en lloc d'obrir-la, només cal fullejar.

VIVES / ARXIU ASSOCIACIÓ D'AMICS DE VALLIRANA

Introducció

LA MÀGIA DE LA FOTOGRAFIA

Francesc Ollé Dorca · Associació d'Amics de Vallirana

La conservació de la identitat dels pobles, entesos com a comunitats humanes, es basa a fer perdurables els elements de la seva història, el seu patrimoni arquitectònic, artístic i natural, i els records de les persones. És tot allò que pot desaparèixer, perquè estem veient que, amb l'anomenat «progrés» i el sobrevalorat creixement, és molt fràgil, i fer-ho perdurar, una missió quasi impossible. Sortosament, el gran invent de la fotografia, més fiable que els antics dibuixos i gravats, ajuda molt a aquesta causa, de vegades perduda. Aquest llibre pretén aquesta conservació. Deia Mary Santpere que els records són allò que és autènticament

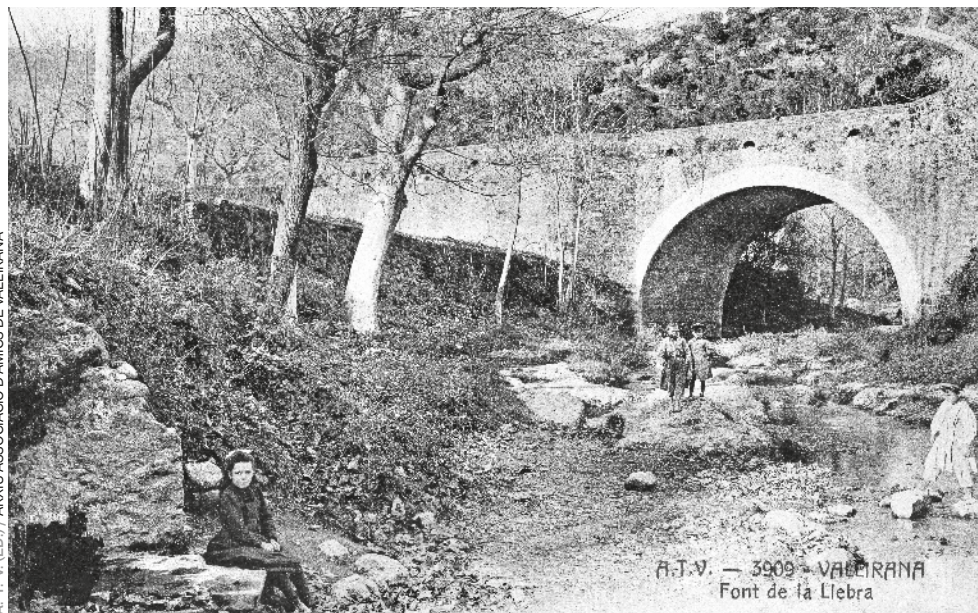
nostre, perquè ningú ens els podrà prendre, a diferència dels béns materials. La riquesa personal té un dels més importants actius en la memòria, que, si és col·lectiva i, per tant, compartida, és més rellevant. No és solament una qüestió de sentiments, de nostàlgia i melancolia, sinó també, i sobretot, de tenir en consideració el coneixement de la nostra història, per no oblidar-la i així reforçar la nostra identitat comunitària i poder transmetre-la a les noves generacions. La història, a més d'una ciència social, és un registre personal i familiar que hem de posar al servei de les comunitats locals.

Per conservar el passat d'un poble hem de recórrer als arxius, a les biblioteques, a la memòria oral, imprescindible en els pobles petits, però, sobretot, a la fotografia,

VIVES / ARXIU ASSOCIACIÓ D'AMICS DE VALLIRANA

A. T. V. (ED.) / ARXIU ASSOCIACIÓ D'AMICS DE VALLIRANA

A.T.V. — 3909 — VALLIRANA
Font de la Llebra

CREU DEL CEMENTIRI

A la pàgina anterior, la creu de les Missions, sota el cementiri i presidint les vistes del barri de l'Església, al fons, amb el nou campanar i la zona d'horts, ara urbanitzada. Es va col·locar i beneir l'any 1945 amb motiu de la Santa Missió, que també es va fer, amb molta més grandesa, l'any 1956.

PONT DE LA LLIBRA

Sobre aquestes línies, un pont de la desena del terme i que va ser volat a la fi de la guerra. Es va millorar amb les obres d'ampliació de la fàbrica de xocolata i era al costat, com es veu, de la font del mateix lloc. Ara, en aquesta banda, hi ha l'IES Vall d'Arús i un gran supermercat.

entesa com un art i també com una eina de recuperació de la història. Si som observadors, hi podem veure un munt de detalls que ens donen informació de l'època que volem recuperar. La vestimenta, la vegetació, l'urbanisme i més coses, aparentment secundàries, ens han de servir per construir el relat d'aquell passat.

Aquests registres fotogràfics no solament han de servir per a la recreació i el gaudi dels vilatans de soca-rel, sinó també per a totes aquelles persones novingudes que volen formar part de la societat local en la qual han decidit viure, amb voluntat d'integrar-s'hi i formar-ne part, coneixent el poble on passen una bona part del seu temps. Tothom hauria de conèixer el lloc on viu, i també el seu passat.

Compleixen amb l'objectiu imatges que ens evoquen un passat, com les del paisatge urbà, amb aquells carrers, cases, places, fonts, ponts..., i també elements de l'entorn rural del poble agrícola que fou, com ara masies, pous, arquitectura rural, capelles, ruïnes... També les festes religioses, les tradicions, els transports, les escoles, els esports, els aplecs..., i el món del treball de l'economia local d'aquell temps, fàbriques tèxtils, pedreres, forns de calç, grups de treballadors... Tenim la sort de tenir, a la nostra associació, un fons fotogràfic extens acumulat al llarg dels darrers quaranta anys, que ha fet que triar les imatges que veureu hagi estat un autèntic plaer. El nostre reconeixement i agraïment a aquells pioners de la fotografia. Tot per tenir present el nostre passat.

VIVES / ARXIU ASSOCIACIÓ D'AMICS DE VALLIRANA

EL NUCLI URBÀ

Vallirana, un poble llarg i costerut

El nucli urbà de Vallirana sempre ha estat molt llarg i costerut. L'entrada del poble es trobava al barri de la Llibra, format per unes quantes cases i el carrer de Sant Isidre. Després, a partir de la fàbrica Chocolates Ollé començaven les cases del carrer Major a cada costat de la carretera, fins a arribar a la placeta on hi havia el carrer de la Riera, amb cases del segle XIX. A partir d'aquí continuen les cases a cada costat del carrer Major fins al pont de cal Ferrer. D'aquí en amunt, les cases són a la dreta, perquè a l'esquerra hi ha el camp de futbol i els terrenys on es construïran la piscina i el Casino fins a arribar a l'hostal de la Palmera i la serradora de cal Marsell. En aquells moments ja s'havien començat a construir les primeres cases d'estiuejants i s'havia format una petita corona d'habitatges unifamiliars entre el torrent de l'Arboçat i el pont de cal Ferrer, avui carrers de la Mare de Déu Montserrat i de Sant Antoni, i plaça d'Espanya. Després de la serradora començava el barri de l'Església, format pel carrer del mateix nom, el carrer de Sant Mateu i el carrer de Sant Jaume. A un quilòmetre del poble hi havia el barri de les Casetes. Tot el recorregut és de cara amunt, excepte un petit i curt replà a la zona de l'Ajuntament.

Imatge del 1963.

LA LLIBRA

Venint de Cervelló les primeres edificacions que es troben en entrar a Vallirana són les del barri de la Llibra, formades per una filera de cases pujant a l'esquerra i les del carrer de Sant Isidre. A la part inferior dreta quedarien la masia de la Casa Nova i l'IES Vall d'Arús. Al fons, s'observa Cervelló. La imatge és del 1954.

FONT DE LA LLIBRA

Una de les nombroses fonts del poble quan hi havia aigua pertot arreu. Les fonts eren un lloc de trobada i per fer-hi petites excursions. Es veu la palanca, en primer terme, per travessar la riera i la roda de molí que hi havia fent de taula. Baixant a la riera sortint de l'institut es pot veure com encara raja. La imatge és del 1952.

PASCUAL (ED.) / ARXIU ASSOCIACIÓ D'AMICS DE VALLIRANA

AUTORIA DESCONEGUDA / ARXIU ASSOCIACIÓ D'AMICS DE VALLIRANA